

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua arviointimuistiosta terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Omakotiliitto on valtakunnallinen, sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, joka edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita Suomessa. Liitossa on yhteensä jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta) noin 230 paikalliseen jäsenyhdistyksessä eri puolella Suomea. Tarjoamme jäsenillemme neuvontaa ja ajankohtaista tietoa asumiseen liittyvistä kysymyksistä, kuten rakentamisesta, talon huoltamisesta ja energia-asioista. Suomessa on lähes 1,2 miljoonaa omakotitaloa, joissa asuu noin 2,7 miljoonaa ihmistä, ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää noin 2,5 miljoonaa ihmistä.

Omakotiliitto tuo esiin seuraavat näkökohdat pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta. Liitto pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että ajantasaistetaan ja selkeytetään terveydensuojelun lainsäädäntöä.

Arviointimuistion rakenne ja kattavuus on hyvät ja siinä tuodaan esiin tärkeitä kehittämistarpeita erityisesti valvonnan johdonmukaisuuden, kriisivalmiuden ja riskiperusteisuuden osalta. '

Omakotiliitto tuo esille, että yksityisomistuksessa olevien kiinteistöjen erityispiirteet, kuten vanhan rakennuskannan olosuhteet sekä vapaa-ajan käytön vaihtelu, vaativat nykyistä tarkempaa huomiointia, jottei sääntely aiheuta kohtuutonta hallinnollista tai taloudellista taakkaa yksittäisille kansalaisille.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

Omakotiliitto kannattaa, että tämän lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä huolehditaan mahdollisista yhteensovittamisen tarpeista muuhun asiaan liittyvään lainsäädäntöön.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

Omakotiliitto kannattaa viranomastehtävien selkeyttämistä ja esimerkiksi yhteensovittamista muun muassa häiriötilanteisiin varautumisen osalta. On myös tärkeää huolehtia tahojen ja verkostojen, kuten kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön mallien ajantasaisuudesta ja viestintäprosessien selkeydestä.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

-

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Omakotiliitto pitää hyvänä lainsäädännön selkeyttämistä, puhtaasta juomavedestä huolehtimista samalla välttämällä kohtuuttomia velvoitteita esimerkiksi asukkailta ja vapaa-ajan asukkailta, jotka käyttävät omaa kaivoa tai ovat mukana pienissä vesiosuuskunnissa. Oikeasuhtaisella sääntelyllä voidaan turvata veden laatu ja riittävyys eikä aiheuta yksityishenkilöille kohtuuttomia velvoitteita, ylimääräistä hallintoa tai ristiriitaa vesihuoltolain kanssa. On tärkeää kehittää useamman kiinteistön yhteisessä käytössä olevia kaivoja ja vedenjakeluverkostoja (kimppakaivot, kimppajohdot), jotta toimintatavat vesihuollosta ja sen kustannuksista ovat läpinäkyviä ja toimintamallit selkeitä.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

Yksittäisten kiinteistöjen omavalvontaan liittyvät vaatimukset tulee rajata niin, etteivät ne ulotu kohtuuttomina vaatimuksina yksittäisille asukkaille, vaan koskevat aidosti toiminnanharjoittajia.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Omakotiliitto kannattaa asumisen terveydellisten olosuhdevaatimusten tarkennettamista.

Asukkaiden terveysturvallisuuden edistämiseksi Omakotiliitto ehdottaa, että jatkossa osana asuntojen rakennusterveyden edistämistä, asunnoissa käytettävistä rakennustuotteista esitetään ainessisällöt tuoteluettelon lisäksi.

On myös hyvä, että terveydensuojelulain nojalla säädettäisiin vaatimuksia kaikenikäiselle rakennuskannalle, mikä tukee erityisesti vanhemmissa pientaloissa ja vapaa-ajan asunnoissa asuvien

oikeusturvaa esimerkiksi sisäilmaongelmatilanteissa. Ennakoiva puuttuminen esimerkiksi kosteusvaurioiden syntymisen ehkäisyssä on keskeistä.

Sääntelyssä tulee ottaa huomioon rakennuksen käyttötarkoitus ja käyttöaste. Vapaa-ajan asuntoihin ei tule soveltaa samoja jatkuvan asumisen vaatimuksia. Samoin vanhassa rakennuskannassa (esim. 1950–70-lukujen pientalot) ei voida aina saavuttaa uusia teknisiä vaatimuksia ilman kohtuutonta kustannusta. Rakennuksen omistajan vastuu tulee määritellä selkeästi ja sen tulee olla ennakoitavaa.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että terveydensuojelulakiin sisällytetään täsmennys siitä, milloin siivottomuus muodostaa terveyshaitan. Samalla tulee varmistaa, että viranomaisen määräykset voidaan kohdistaa oikeasuhtaisesti myös kiinteistön omistajaan eikä vain haltijaan, erityisesti silloin kun kyse on vuokrasuhteesta tai yhteiskäytössä olevasta vapaa-ajan asunnosta.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

-

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisiä säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

Arviomuistion mukaan terveydensuojelulakiin esitetään lisättäväksi säännökset ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen Vati-tietojärjestelmän (kansallinen tietojärjestelmä,

jota käytetään erityisesti terveydensuojeluvalvonnan suunnitteluun, toteutukseen ja raportointiin) käytöstä terveydensuojeluvalvonnassa. Samalla Vati toimisi kuntien valvontatietojen arkistona. Tietojen siirto voi parantaa kansalaisten mahdollisuuksia valvoa oikeuksiaan esimerkiksi sisäilmaongelmatilanteissa, kuten tilanteissa, joissa talo vaihtaa omistajaa.

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksella ei tule aiheuttaa lisää maksuja tai velvoitteita yksittäisille kiinteistönomistajille ilman selkeää perustetta. Esimerkiksi vapaa-ajan asunnot ja iäkäs rakennuskanta tarvitsevat erillistä vaikutustenarviointia kustannusten osalta

Ympäristövaikutukset

Terveellinen elinympäristö on yhteinen tavoite. Korjausten ja valvonnan vaikutuksia tulee tarkastella suhteessa asukkaiden taloudellisiin mahdollisuuksiin ja asumisen ympäristövaikutuksiin.

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

Omakotiliitto pitää hyvänä tavoitetta parantaa kansalaisten suojelua terveysperäisiltä riskeiltä ja vahvistaa oikeutta terveelliseen elinympäristöön.

Esityksen mukaan sääntely vaikuttaa keskeisesti kotitalouksien asuinympäristön terveydellisiin olosuhteisiin, talousveden ja sisäilman laatuun sekä viranomaisvalvonnan saatavuuteen terveyshaittaepäilyissä.

Omakotiliitto kannattaa, että huolehditaan ettei kuluttajan maksukyky muodostu esteeksi viranomaisavun saamiseksi. Nykyistä käytäntöä ensimmäisestä maksuttomasta tarkastuksesta on tärkeä jatkaa samoin huolehtia, että maksuja voidaan jättää perimättä ja kohtuullistaa esimerkiksi sosiaalisista syistä. Tämä varmistaa myös sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien kotitalouksien mahdollisuudet saada viranomaisapua elinolosuhteidensa parantamiseksi.

Sääntelyn tulee tukea yhdenvertaista kohtelua. On tärkeää varmistaa, etteivät uudistukset epäsuorasti syrji haja-asutusalueilla asuvia tai vapaa-ajan asunnon omistajia.

Terveydensuojeluviranomaisen tavoitettavuus ja valvonta

Ehdotettu varallaolovelvoite virka-ajan ulkopuolella on kannatettava erityisesti vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta, jotka saattavat havaita esimerkiksi vesiongelmia tai sisäilmahaittoja vain

viikonloppuisin tai lomakaudella. Tämän tavoitettavuuden tulee kattaa myös kausiasukkaat ja ei-vakituiset asukkaat.

Liiton tarkoituksena on pyrkiä edesauttamaan pientalojen rakennus- ja ylläpitokustannusten säilymistä kohtuullisina ja mahdollisuuksien mukaan niitä tulee alentaa. Tässäkin yhteydessä korostamme, että koko asumisprosessin tuntevien asiantuntijoiden vain välttämättömiksi katsomia säännöksiä sisällytetään lainsäädäntöön ja muuhun ohjeistukseen.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

toiminnanjohtaja

Jukka Malila

puheenjohtaja

Silander Marju
Suomen Omakotiliitto ry